

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Art. VII. An divinatorum decretorum efficacia, ad statum innocentia
Angelorum & hominum extendenda sit?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

interiorem esse efficacem, quia voluntas consentit: particula *quia* non est fumenda in sensu causali, sed illativo: seu secundum rationem consequentiam, non secundum causam essendi. Sicut idem S. Doctor quaest. 2. de veritate art. 14. explicat verba Origenis, dicentis, *Quia futurum est aliquid, ideo scitur à Deo antequam fiat*, & dicit hoc esse intelligendum secundum causam consequentiam, non secundum causam essendi: id est in sensu illativo, non verò in sensu causali.

153. Secundo responderi potest, quòd si D. Thomas usurpet illam particulam *quia* in sensu causali, loquitur solum de causalitate materiali & dispositiva, non autem de formali, vel efficiente. In quo etiam sensu locutus est Dominicus Soto cap. 15. de natura & gratia, ut ipsemet testatur in fine Commentariorum 4. libri sententiarum pag. 1053. ubi resumens & repetens eadem verba quae scripserat in praefato libro de natura & gratia, addit: *Quidam verò hoc taxare voluerunt dicentes quòd nimium tribuerim libero arbitrio in justificationis causa. Et tamen, salva semper Catholica Ecclesia censurà, arbitror necessario sic dicendum. Assensus enim liberi arbitrii non est causa preveniens motionem Dei, sed effectus eiusdem motionis, idem preveniens liberum arbitrium. Est enim pulsatio & aspiratio Dei ad corda nostra, similis aëri in fenestram clausam aspiranti. Sed quia non aperit nobis eadem corda ex necessitate, sed nobis liberè consentientibus: quamvis causa prior efficiens quae nos convertit, sit eius aspiratio, & motio preveniens; tamen dispositio materialis (quae hoc modo dici potest causa) est assensus nostra. Sicuti causa efficiens preveniens cur fenestra aperitur, est aër intrans: sed causa materialis cur aër intrat, est quia fenestra aperitur.*

Ex quibus patet, Patrem Annatum in libro de scientia media, frustra adducere Dominicum Soto tanquam contrarium sententiae Thomistarum, cum illam variis in locis expressissimè doceat, ut in Apologia Thomistarum fusè ostensum est.

ARTICVLVS VII.

An divinorum decretorum efficacia, ad statum innocentiae Angelorum & hominum extendenda sit?

154. **H**ucusque contra Molinam & alios Recentiores pugnatum est, nunc contra Jansenium & sectatores eius certamen instituumus; ille enim Author, quasi biceps, & dimidiatus Molinæ & D. Thomæ assecla; isti adhæret, dum explicat regimen & providentiam Dei respectu hominis lapsi: illi verò, dum statum innocentiae, & operationes primi hominis stantis & sani, ac Angelorum gratiam & praedestinationem exponit. Unde meritò de illo tale aliquid usurpari potest, quale olim de eo, de quo dicebatur, & *Senatorem perdidisse, & Monachum non fecisse.*

155. Jansenius ergo divinorum decretorum & auxiliorum efficaciam respectu hominis lapsi cum Thomistis agnoscit, sed eam ad statum innocentiae Angelorum & hominum non esse extendendam, cum Molina & aliis Recentioribus contendit; atque hanc inter gratiam medicinalem Christi nobis concessam, & gratiam sanitatis Angelis & primis parentibus datam, statuit generalem differentiam, quòd illa moveat & determinet

A liberum arbitrium ad bonum; ista verò ejus natum, seu motum, ac determinationem expectaret, eique quantum ad efficaciam & usum subijceretur. Idque principiis Augustini adeò connexum putat, ut libro 8. de gratia Christi Salvatoris cap. 2. scribere non dubitaverit: *Gratiam efficacem ad omnes humane naturae status dilatatam, ab Augustini sensibus esse remotissimam, & vi potius humane Philosophiae, quam Augustiniana Theologia expressam & inventam. Totumque fundamentum gratiae medicinalis Christi subverti, & Scripturam subvertari, dum gratia necessitas, non ex vulnere voluntatis, sed naturali ejus indifferencia, & omnium causarum subordinatione suspenditur.* Addit ibidem: *Qui medicinalem Christi gratiam sic defendere conantur, ut eam in praedeterminationem physicam transforment, omni statui hominum lapsorum & innocentium, ex vi causae primae, & indifferenciae voluntatis necessariam, magis profecto Aristotelici, quam Augustiniani sunt: nam talis praedeterminatio sic asserta, non solum nullo testimonio ejus probari potest, sed potius universam doctrinam ejus inexplicabili confusione perturbat: tollit enim differentiam integre lapsaeque voluntatis, tollit differentiam duplicis adjuviorij quo & sine quo; obscurat veram radicem gratiae medicinalis, nec sinit intelligere veram naturam ejus, dum equaliter statuit illam praedeterminationem omnibus necessariam.* Tandem còcludit, differentiam illam quam statuit inter gratiam medicinalem & gratiam sanitatis, esse doctrinæ ab Augustino traditæ basim ac fundamentum, veram clavim quâ aditus in scripta ejus, & in palatium gratiae aperiendus est, annulum qui cæterorum dogmatum catenam trahit, & veluti filium Ariadneum, quò nisi quis regatur, tota ejus doctrina, merus labyrinthus est.

156. Verùm hæc doctrina Jansenij displicet pluribus & illustrissimis D. Augustini Discipulis, qui decretorum & auxiliorum efficaciam necessitatem, non solum pro statu naturæ lapsæ, sed etiam pro statu integritatis & innocentiae hominum & Angelorum agnoscunt, subindeque discrimen illud gratiae medicinalis & gratiae sanitatis, quod Jansenianæ doctrinæ basis & fundamentum est, profusè rejiciunt. Inter quos præcipui sunt Thomas Bravardinus, Archiepiscopus Cantuariensis, & insignis gratiae per se efficacis defensor. Guillelmus Estius pari Theologiae Positiva & Scholasticæ peritiâ celeberrimus. Leonardus Coquerus in Augustini doctrina versatissimus, ut præclara ejus commentaria in libros de civitate Dei testantur. Ysambertus Academiae Parisiensis præclarissimum lumen. Nuper etiam Thomas Angelus opusculum edidit cui titulus est, *Mens Augustini de gratia Adami*, in quo gratiam Angelorum & primorum parentum non fuisse subditam ipsorum libero arbitrio, sed ipsum determinasse & applicasse ad bene operandum, disertè docet, & oppositam sententiam virus Pelagianismi continere, & D. Augustino è diametro repugnare asserit. Idem sentiunt Thomistæ cum Angelico Præceptore, qui ita clarè mentem suam aperit locis infra referendis, ut de ea dubitare nemo possit, nisi in media velit luce cœcutire.

157. Porro quia Jansenius ad Augustini tribunal causam evocat, & solis Augustini testimoniis litem hanc dirimendam esse contendit; ad Augustinum recurrimus, & coram ejus tribunali causam dicere non recusamus, Jansenioque

respondemus quod olim Festus Paulo, ad tribunal Cæsaris provocanti: *Cæsarem appellasti, ad Cæsarem ibis.*

S. I.

Mens Augustini aperitur.

158. **Q**uamvis Janfenius & quidam alij Recentiores existiment, mentem Augustini in hac celebri quaestione esse conspicuam, illumque aperte profiteri decreta efficaciam in Angelis & primis Parentibus in statu innocentia non fuisse necessaria, & gratiam hujus felicissimi statûs, libero arbitrio Adami & Angelorum, quantum ad efficaciam & usum, fuisse subditam, ejusque nutum & determinationem expectantem, non autem voluntatis eorum determinatricem. Hic tamen breviter demonstrandum suscepi: sententiam hanc, quæ naturæ in Adamo & in Angelis tantum tribuit, & gratiam eorum libero arbitrio subijcit, Sancto Doctore à diametro repugnare, ejusque assertores toto ostio ab ejus principiis aberrare.

159. In primis enim ipse gratiæ nutritius & propugnator Augustinus, non aliter efficaciam divinæ gratiæ in statu naturæ lapsæ significat & declarat, quàm dicendo quod illa facit nos velle, quod dat bonam voluntatem, & illam inspirat & operatur in nobis, ut constat ex locis supra relatis: Sed idem asserit de gratia collata Adamo & Angelis in statu innocentia: Ergo gratiam efficacem agnoscit, non solum pro hominibus lapsis, sed etiam pro Angelis, & primis parentibus in statu innocentia. Major patet, Minor probatur ex S. Doctore de correptione & gratia cap. 11. ubi loquens de Adamo in statu innocentia, sic habet: *Tunc ergo dederat Deus homini bonam voluntatem.* Et 14. de civit. cap. 11. *Bona igitur voluntas, inquit, est opus Dei, cum ea quippe ab eo factus est homo.* Et lib. 12. cap. 9. loquens de bona voluntate, quâ boni Angeli per amorem adhererunt Deo, dum erant viatores, ait: *Et istam quis fecerat, nisi ille qui eos cum bona voluntate, id est amore casto quo illi adhererent, creavit, simul in eis condens naturam & largiens gratiam?* Et ut magis declararet hanc bonam voluntatem processisse ab auxilio gratiæ, ibidem ait: *Si non potuerunt seipsos facere meliores, quàm eos ille fecerat, profecto & bonam voluntatem quâ meliores essent, nisi operante adjutorio Creatoris, habere non possent &c.*

160. Secundo, Idem Augustinus divinorum decretorum efficaciam & causalitatem in statu naturæ lapsæ demonstrat ex omnipotentissima Dei potestate, seu ex infinita efficacia & virtute divinæ voluntatis, quæ non potest vinci, impediri, vel retardari à creatura, & cui volenti salvum facere, nullum humanum resistit arbitrium, ut etiam constat ex locis quæ supra retulimus: Sed idem asserit de voluntate Dei erga Angelos & primos parentes in statu innocentia: Ergo agnoscit decreta efficaciam, etiam pro statu innocentia hominum & Angelorum. Major patet, Minor probatur ex Augustino in Enchiridio cap. 96. ubi sic ait. *Deus non ob aliud veraciter vocatur omnipotens, nisi quia quidquid vult potest, nec voluntate cunctis creaturæ, voluntatis omnipotentis impeditur effectus.* Nomine autem, cuiuspiam creaturæ, procul dubio comprehenduntur non solum homines in statu naturæ lapsæ, sed etiam Angeli & primi parentes in statu innocentia.

Tom. I.

A Quare ibidem cap. 102. ait: *Quantalibet sint voluntates Angelorum vel hominum, vel bonorum vel malorum, vel quod Deus, vel aliud volentes quàm Deus, omnipotentis voluntas Dei semper invicta est.* Unde etiam Daniëlis 4. Rex Babylo-nis, jam ad Deum conversus, & potentiam ejus agnoscens, confitetur quod *Deus juxta voluntatem suam facit tam in virtutibus cæli, quàm in habitatoribus terre; & quod non est qui resistat manui ejus, & dicat ei: quare fecisti?* Manifestum ergo est, Angelis perinde atque hominibus convenire Augustinianum illud effatum, ex quo Janfenius invictam atque insuperabilem medicinalis gratiæ vim repetit: *Cui volenti salvum facere, nullum resistit arbitrium &c.*

B Tertiò, Idem S. Doctor libro 11. de Civit. cap. 19. docet discretionem bonorum & malorum Angelorum fuisse à Deo, non verò à libero arbitrio, & ait: *Inter sanctos Angelos & immundos fuisse discretum, ubi dictum est, & divisit Deus inter lucem & tenebras.* Et addit: *solus quippe ille ista discernere potuit &c.* Et libro 12. cap. 9. Absit, ut meliores à seipsis, quàm ab illo facti sint. Interdum etiam refert ad Angelos & primos parentes illud Apostoli: *Quid habes quod non accepisti?* Nam in Psalmum 70. de bonis Angelis ait: *Tibi debent quod vivunt, tibi debent quod justè vivunt.* Et concione 2. in Psalm. 32. loquens etiam de bonis Angelis, sub nomine & figura cælorum: *Nec ipsi, inquit, cæli firmitatem sibi propriam præstiterunt: verbo Domini cæli firmati sunt, & Spiritus oris ejus omnis virtus eorum. Non habuerunt aliquid ex se, & tanquam supplementum à Domino perceperunt: Spiritu enim oris ejus, non pars, sed omnis virtus eorum.* Idem docet D. Gregorius libro 25. Moral. cap. 8. ubi loquens de Angelis dicit: *aliis cadentibus, alios à Deo fuisse solidatos: utique similiter casuros, nisi solidati fuissent.* Item Anselmus in libro de casu diaboli cap. 1. affirmat quòd in sanctis Angelis locum habet illud Apostoli: *Quid habes quod non accepisti?* Unde etiam Apoc. 7. omnium Angelorum in conspectu Throni Dei procidentium, hæc est confessio: *Benedictio, & claritas, & sapientia, & gratiarum actio, honor, virtus, & fortitudo Deo nostro in secula seculorum. Amen.* Quibus verbis, omnium bonorum gloriam ad Deum referentes, deque omnibus Deo gratias agentes, omne meritum, & omnem bonum liberi arbitrij usum, eorumque in bono perseverantiam, in Deum ut authorem reducunt.

C Quartò, Si in statu innocentia gratia quantum ad efficaciam & usum fuisset subdita libero arbitrio Adami & Angelorum, D. Augustinus nullam aliam debuisset assignare rationem casûs Adami & Angelorum, quàm eorum liberum arbitrium, quod noluit uti gratiâ, nec illam ad operationem applicare: Atqui rationem hanc non assignat, sed potius ad inscrutabilia Dei judicia recurrit, ut patet ex libro 11. de Genesi ad litteram cap. 10. ubi ait: *Sed posset etiam ipsorum voluntatem in bonum convertere, quoniam omnipotens est: posset planè, cur ergo non fecit? quia noluit: cur noluerit? penes ipsum est.* Ergo existimat gratiam statûs innocentia, libero Adami vel Angelorum arbitrio non fuisse subditam. Item idem S. Doctor locis infra referendis, docet Deum casum Adami permisisse, ut appareret quid posset liberum arbitrium sine adjutorio Dei: At hæc ratio nulla esset, si liberum arbitrium Adami potuisset ex viribus propriis determinare & appli-

NNn iij

care gratiam ad operationem : Ergo idem quod A prius.

163. Quinto celebris est locus Augustini 12. de Civit. cap. 9. ubi quaerit (etsi sub aliis vocibus) unde aut quomodo factum sit, ut ex Angelis aliqui evaserint beati, alij autem miseri ? An scilicet ex differentia creationis & liberi arbitrij, an ex differentia regiminis & gratiae ? Et ibidem dicit, quod sicut utrique boni creati sunt : istis (scilicet malis) malâ voluntate cadentibus, illi (scilicet boni) amplius adjuti, ad eam beatitudinis plenitudinem, unde se nunquam casuros certissimi fierent, pervenerunt. Quibus verbis aperte profiteretur Augustinus, Angelos bonos qui in veritate steterunt, & in Dei dilectione permanserunt, accepisse majorem gratiam, quàm malos qui ceciderunt : scilicet auxilium efficax dans actu perseverare, quò ad beatitudinem pervenerunt.

164. Ex quo confutata manet responsio Jansenij, asserentis illud majus auxilium quod Augustinus dicit collatum fuisse bonis Angelis, & denegatum malis, non esse ipsum perseverantiae donum, sive auxilium efficax ad perseverandum, sed solum majus auxilium quod in ipsa beatitudine à Deo receperunt, nimirum certam scientiam, quâ jam beati noverunt se nunquam lapsuros. Hæc enim responsio aperte repugnat textui : cum Augustinus dicat, quod boni Angeli, amplius adjuti, ad beatitudinem pervenerunt : non verò quòd ubi pervenerunt ad beatitudinem, fuerunt magis adjuti. Unde Estius in 1. distin. 41. §. 13. Si hoc adjutorium quo beati Angeli dicuntur amplius adjuti, esset ipsa beatitudo, sensus redderetur ineptus : scilicet Angelis collatum esse beatitudinem, quâ ad beatitudinem pervenirent.

165. Sexto, Augustinus de corrept. & gratia cap. 11. docet liberum arbitrium in Adamo, non nisi ad malum ex se fuisse potens, ac proinde non potuisse se determinare ad bonum, nisi ex auxilio Dei illud determinantis & applicantis. Liberum arbitrium, inquit, ad malum sufficit : ad bonum autem parum est nisi adjuvetur ab omnipotenti bono. Et Tract. de Cantico novo cap. 8. Quid enim valeat liberum arbitrium non adjutum, in ipso Adam demonstratum est : ad malum sufficit sibi, ad bonum non nisi adjuvetur à Deo. Et in Enchir. cap. 106. Homo in paradiso ad se occidendum relinquendo justitiam, idoneus erat per voluntatem : ut autem ab eo teneretur vita justitiae, parum erat vellet, nisi ille qui eum fecerat adjuvaret. Et serm. 11. de verbis Apostoli cap. 2. docet primum hominem ideo cecidisse, quia se subtraxit à divino regimine, Cadens, inquit, à manu figuli fractus est ; regebat enim eum ipse qui fecerat. Regimen autem denotat motionem quandam prævenientem, & applicantem liberum arbitrium ; non verò decretum purè indifferentens, & concursum simultaneum, ad speciem actûs à voluntate creata determinabilem. Et lib. 14. de Civit. cap. 17. docet Adamum victum fuisse à diabolo, quia noluit fidere de adjutorio Dei : Quamvis, & ipsum confidere de adjutorio Dei, non quidem posset sine adjutorio Dei.

166. Ex quibus testimoniis liquet, quàm absurdum, & à veritate, ac Augustini doctrina alienum sit quod ait Jansenius : Omnia bona opera, adeoque & ipsam fidem, & dilectionem Dei, ab Adamo potuisse per arbitrij libertatem fieri sic, ut ea non donaret ei gratia Dei.

De gratia primi hominis cap. 7. Patet etiam ex dictis, quàm leviter & inconsideratè dixerit, pro motione efficaci ad

omnes naturæ humanæ status dilatata, nullum profertur posse Augustini testimonium, plura enim adduximus, quæ gratiæ efficacis necessitatem, non solum pro statu naturæ lapsæ, sed etiam pro statu innocentiae hominum & Angelorum aperte declarant. Quòd verò idem S. Doctor necessitatem efficacis Dei motionis, etiam pro actibus ordinis naturalis admittat, subindeque eam non ex solo vulnere læsæ voluntatis, sed etiam ex generali subordinatione & dependentia à primo motore repetat, breviter demonstrandum est.

§. II.

Ostenditur S. Augustinum necessitatem efficacis Dei motionis, etiam pro actibus naturalibus, agnoscere.

167. Plura etiam in hujus veritatis confirmationem adduci possunt S. Doctoris testimonia. In primis enim in libro de gratia & libero arbitrio cap. 20. hæc scribit : Scriptura divina, si diligenter inspiciatur, ostendit non solum bonas hominum voluntates, quas ipse facit ex malis, & à se factas bonas, in actus bonos, & in eternam dirigit vitam : verum etiam illas quæ conservant sæculi creaturam, ita esse in Dei potestate, ut eas quò voluerit, quando voluerit, faciat inclinare &c. Quibus verbis aperte docet, Deum ratione summæ potestatis, & supremi dominij quod habet in nostras voluntates, eas applicare non solum ad actus bonos & supernaturales, quibus homo ad vitam æternam ordinatur ; sed etiam ad naturales & civiles, quibus hæc vita conservatur. Unde apud Prosperum sent. 58. idem Augustinus ait, quòd divina voluntas est prima & suprema causa omnium corporalium, spiritaliumque motionum.

168. Secundo, Idem S. Doctor de corrept. & gratia cap. 14. loquens de electione Saulis in Regem (quæ utique erat actus ordinis naturalis) illum reducit in humanorum cordium quò voluerit inclinandum omnipotentissimam potestatem. Et infra loquens de viris qui David in Regem elegerunt, ait : Suâ voluntate utique isti constituerunt Regem David. Quis non videat ? Quis hoc neget ? non enim hoc non ex animo, aut non ex bona voluntate fecerunt corde pacifico ; & tamen hoc in eis egit, qui in cordibus hominum quò voluerit operatur. Adduxit istos ut Regem constituerent. Et quomodo adduxit ? Nunquid corporalibus ullis vinculis alligavit ? Intus egit, corda tenuit, corda movit, eosque voluntatibus eorum, quas ipse in illis operatus est, traxit. Et addit : Cum voluerit Reges in terra Deus constituere, magis habet in potestate voluntates hominum, quàm ipsi suas.

169. Denique libro 1. contra duas Epist. Pelagianorum cap. 20. D. Augustinus loquens de mutatione Regis Aslueri ab indignatione ad mansuetudinem (quæ etiam, ut constat, fuit actus ordinis naturalis) inquit quòd Deus occultissimâ, & efficacissimâ potestate cor Regis convertit, & transfert ab indignatione ad lenitatem : hoc est à voluntate ledendi ad voluntatem favendi, secundum illud Apostoli : Deus est enim qui operatur in vobis & velle. Ergo ex Augustino motio Dei efficax præveniens nostras voluntates, non solum ad actus supernaturales, sed etiam ad operationes ordinis naturalis requiritur.

170. Ex his liquet, quantum excesserit Jansenius, & quàm longè ab Augustini mente & sensibus aberraverit, dum dixit quòd totum fundamentum

gratia medicinalis Christi subvertitur, & scriptura subnervantur, dum gratia necessitas, non ex vulnere voluntatis, sed ex naturali ejus indifferencia; & omnium causarum subordinatione subaltiore suspenditur. Nam Augustinus locis jam relatis, divinorum decretorum efficaciam ad actus etiam naturales extendit, idque ex Scriptura demonstrat, & ait, quod Scriptura divina, si diligenter inspicatur, ostendit non solum bonas hominum voluntates quas in aeternam dirigit vitam, sed etiam eas quae conservant saeculi creaturam, & quae ad vitam civilem & politicam spectant, quae utique ordinis naturalis sunt, esse a Deo corda hominum inclinante, & applicante ad quodcumque voluerit.

§. III.

Ex tribus Augustini Discipulis eadem veritas declaratur.

171. Quam praesidenter Adversarius asserit, gratiam efficacem ad omnes humanae naturae status dilatam ab Augustini sensibus esse remotissimam, & vi potius humanae Philosophiae, quam Augustinianae Theologiae expressam & inventam. Longè est alia illustriorum D. Augustini Discipulorum sententia. In primis enim D. Prosper supra citatus in libro sententiarum quas ex Augustino collegit, sent. 58. expressè asserit quod *Divina voluntas est prima & suprema causa omnium corporalium, spiritualiumque motionum*, subindeque divinorum decretorum & auxiliorum efficaciam, ad omnes humanae naturae status, & ad omnes actus tam ordinis naturalis quam supernaturalis extendit.
172. Secundo Fulgentius Augustinianae doctrinae defensor acerrimus, libro 2. ad Trasimundum cap. 2. loquens de divina gratia, sic ait: *Ipsa etiam homini reparando fuit necessaria: quia non alia stantem Angelum a ruina potuit custodire, nisi illa quae lapsum hominem post ruinam potuit reparare. Una est in utroque gratia operata: in hoc ut surgeret, in illo ne caderet: in illo ne vulneraretur, in isto ut sanaretur: ab hoc infirmitatem repulit, illum infirmari non sinuit.* Quibus verbis aperte proficitur, eandem gratiam praeservasse bonos Angelos a lapsu, quae hominem lapsum reparavit; Sed gratia quae ruinam hominis lapsi reparavit, est de se efficax, ut docet Jansenius: Ergo & illa quae custodivit Angelos ne caderent.
173. Nec valet si dicas, hunc locum Fulgentij eò tantum pertinere, ut tum hominis reparationem, tum Angeli stabilitatem, gratiae in genere adscribat, non verò gratiae efficaciter moventi. Non valet, inquam, Fulgentius enim ibidem loquens de gratia quae impedit casum bonorum Angelorum, appellat eam *vultricem*; & ait quod *ejus virtus insuperabilis est*: At haec non possunt verificari de gratia generaliter sumpta, sed solum de aliqua speciali gratia, nimirum de efficaci, ut de se patet: Ergo ibi de gratia efficaci, non verò de gratia generaliter sumpta loquitur.
174. Tertiò, S. Thomam, Discipulorum Augustini nobilissimum & acerrimum, & ita in Augustino versatum, ejusque doctrinam tinctum & imbutum, ut ipse Jansenius illum, *Augustinum contractum*, appellet, eandem decretorum & auxiliorum efficaciam necessitatem ad statum innocentiae & integritatis extendisse, ita perspicuum & manifestum est, ut de hoc nulla possit subesse dubitatio: nam 1. 2. quaest. 109. art. 2. in corpo-

re ait, quod homo in utroque statu (integritatis scilicet & corruptionis) indiget auxilio divino, ut ab ipso moveatur. Et in responsione ad 1. asserit quod *Mens hominis, etiam sani, non ita habet dominium sui actus, quin indigeat moveri à Deo.* Sed nomine auxilij moventis, non aliam S. Doctorem significasse gratiam, quam efficacem & praedeterminantem, fatentur Adversarij: nominatim Antonius Arnaldus, in opusculo cui titulus est: *Vera S. Thomae de gratia sufficienti & efficaci doctrina*: in quo probat S. Doctorem, nullam aliam gratiam agnovisse, praeter sanctificantem, seu justificantem, (quam vocat *habituale donum*) & efficacem, seu praedeterminantem, quam *auxilium Dei moventis* appellat: Ergo D. Thomas necessitatem gratiae efficaci & praedeterminantis, pro utroque statu integritatis & corruptionis, admittit.

Quod potest confirmari ex eo quod in corpore ejusdem articuli, assignat tria principia ex quibus sumitur necessitas gratiae moventis: duo specialia, & alterum generale. Primum est aegritudo & infirmitas naturae, per peccatum originale depravata. Secundum, elevatio, & proportio objecti supernaturalis ad potentias naturales animae. Tertium, subordinatio & dependentia generalis causarum secundarum à prima in operando. Unde cum in statu innocentiae fuerit proportio inter potentias naturales animae, & objecta supernaturalia, & generalis subordinatio ad primum motorem; manifestum est, juxta principia D. Thomae, decreta & auxilia efficaciam, pro utroque statu naturae lapsae & integræ, esse admittenda: cum hoc tamen discrimine, quod in statu naturae lapsae, ex duplici capite speciali (scilicet ex infirmitate naturae, & elevatione objecti supernaturalis) & alio generali, (nempe subordinatione & dependentia causarum secundarum à prima) eorum necessitas petenda est. In statu verò innocentiae, ex uno tantum capite speciali nempe ex elevatione objecti supernaturalis supra potentias naturales Adami & Angelorum; & alio generali, subordinatione scilicet & dependentia causa secundae à prima, ut ibidem declarat S. Doctor, his verbis. *Sic igitur virtute gratiæ superadditæ virtuti naturæ indiget homo in statu naturæ integræ, quantum ad unum, scilicet ad operandum & volendum bonum supernaturale. Secundum statum naturæ corruptæ, quantum ad duo: scilicet ut sanetur, & ulterius ut bonum supernaturalis virtutis operetur, quod est meritum. Ulterius autem in utroque statu indiget homo auxilio divino, ut ab ipso moveatur.*

Quae doctrina illustrari & confirmari potest exemplo aptissimo hominis sani & infirmi. Ut enim homo infirmus attingat v. g. fastigium domus, vel summam tecti, indiget duplici medio, scilicet medicinâ sanante, & scalâ elevante. Homo verò sanus & robustus indiget solum elevari per scalam, non verò sanari per medicinam. Idem proportionaliter dicendum est de homine in statu naturae lapsae & integræ. In primo enim indiget sanari per gratiam ab infirmitate naturae per peccatum originale debilitatæ, & simul per eam elevari, & applicari ad actus & objecta supernaturalia. In altero verò Adam non indigebat gratiâ sanante, sed duntaxat movente & elevante; quia in illo felicissimo statu, nulla erat infirmitas, nulla plaga, nulla rebellio appetitus, nec deordinatio potentiarum animae; sed solum indifferentia & potentialitas liberi arbitrij, aq

disproportio inter potentias naturales animæ, & objecta supernaturalia, quæ non poterat tolli aut vinci, nisi per gratiam efficacem. Unde S. Doctor infra quæst. 62. art. 2. ad 1. dicit quod *Converti ad beatitudinem ultimam, homini quidem est difficile, & quia est supra naturam, & quia habet impedimentum ex corruptione corporis, & infectione peccati. Sed Angelo est difficile, propter hoc solum quod est supernaturale.*

177.]

Ex quibus liquet, doctrinam quæ divinorum decretorum & auxiliorum efficaciam, ad statum innocentie hominum & Angelorum extendit, Thomisticam esse, subindeque Augustinianam: nam ut rectè discurret Caramuel in Theologia fundamentali, Thesi 3. impertinenti 4. de doctrina Augustini: *Qui dicit illectum à D. Thoma Augustinum, Thomam non legit; vix enim articulus in toto opere, qui Augustini auctoritate careat. Qui lectum quidem, non tamen intellectum asserit, Thomam Angelicâ mente præditum negat, & ab universa Ecclesia pietate deficit, Thomam ANGELICI DOCTORIS nomine condecorantis. Qui Thomam ait legisse, & intellexisse Doctoris divini volumina, voluisse tamen illum in partes suas vel involutum trahere, in Angelici Doctoris personam & doctrinam est impius.* Immeritò ergo dixit Janfenius loco supra citato: *Eos qui medicinalem Christi gratiam sic defendere conantur, ut eam in prædeterminationem physicam transforment, omni statui hominum lapsorum & innocentium, ex vi causæ primæ, & indifferentie voluntatis necessariam, magis esse Aristotelicos, quàm Augustinianos; cum plura utriusque S. Doctoris, Augustini & Thomæ, pro hac sententia, adduxerim testimonia. Imò potiùs qui gratiam libero arbitrio in statu innocentie subijciunt, & bona Angelorum & primorum parentum opera, ac merita, non fuisse à Deo specialiter donata, & à gratia liberum arbitrium applicante, in eis facta; nec Augustiniani, nec Thomistæ, sed Bajani dicendi sunt: cum inter damnatas à Pio V. & Gregorio XIIII. Michaëlis Baij propositiones, ista primum locum obtineat: *Nec Angeli nec primi hominis adhuc integri merita, rectè vocantur gratia.**

§. IV.

Quatuor rationes à priori.

178.]

NOstræ sententiæ non solum favet auctoritas SS. Patrum, sed plures etiam rationes efficaces eam demonstrant.

Prima & principalis sumitur ex generali subordinatione, & dependentia causæ secundæ à prima in operando, quæ sine decreto efficaci & concursu prævio nequit subsistere, ut fusè demonstrant nostri Thomistæ in Philosophia, & in Tractatu de auxiliis. Sic ergo potest formari argumentum. Homo & Angelus in quocumque statu considerati, debent subordinari Deo in operando, seu ab illo constitui in ratione principij actualis suarum operationum, tam naturalium quàm supernaturalium: Atqui secluso concursu prævio & gratiâ efficaci, non possunt Deo subordinari in operando, nec ab illo constitui in ratione principij actualis suarum operationum: Ergo pro omni statu, homo & Angelus indigent concursu prævio, & gratiâ efficaci ad operandum. Major patet, Minor probatur. Angelus vel homo in statu innocentie non poterant constitui in ratione principij actualis suarum operationum supernaturalium, per concursum simul-

A taneum ordinis supernaturalis, nec per auxilium sufficiens ejusdem ordinis: Ergo sublato concursu prævio, & gratiâ efficaci, non poterant subordinari Deo in ratione principij actualis. Consequentia patet, Antecedens, quantum ad utramque partem, probatur. Cum principium actuale operationis sit quid prævium illâ, prioritate saltem naturæ, & habeat cum ea indissolubile nexum, constitutum illius debet etiam hæc duo habere: id est prioritate naturæ operationem antecedere, & cum ea indissolubiler connecti. Unde cum concursus simultaneus non sit prior operatione prioritate naturæ, & auxilium sufficiens non habeat cum ea nexum indissolubilem, sed frequenter ab illa separetur: manifestum est, quod Angelus & homo in statu innocentie, non poterant constitui in ratione principij actualis operationum supernaturalium, per gratiam sufficientem, vel per concursum simultaneum ordinis supernaturalis, quem gratiam coëfficientiæ & cooperationis appellant, sed solum per concursum prævium, & gratiam efficacem.

Secunda ratio petitur ex principiis suprâ art. 2. §. 1. statutis: Libera enim determinatio voluntatis Adami & Angelorum in statu innocentie, cum esset quædam entitas creatæ, vel saltem quidam modus & formalitas entis, non poterat subterfugere divinam causalitatem, quæ est universalissima, & se extendit ad omne ens, omnesque modos & formalitates entis: Sed Deus non potest liberam voluntatis creatæ determinationem causare per decretum, vel auxilium purè indifferentem, & liberi arbitrij determinationem & consensum expectans, sed tantum per decretum & auxilium de se efficace, & determinationem voluntatis creatæ, prioritate saltem naturæ antecedens, ut ibidem ostendimus: Ergo decreta & auxilia efficaci, non solum pro statu naturæ lapsæ, sed etiam pro statu integritatis & innocentie, admittenda sunt.

Tertia ratio sumitur ex D. Thoma 3. contra Gent. cap. 155. ubi sic ait: *Omne quod de se est variabile, ad hoc quod figuratur in uno, indiget auxilio alicujus moventis immobilis: Sed liberum arbitrium Adami & Angelorum in statu innocentie, erat mobile, & vertibile, ac variabile à bono in malum, & instar Bilancis in æquilibrio constitute, vel instar globi rotundissimi in planitie perfectissima, versus omnem partem aque mobilis, inquit Janfenius de gratia primi hominis & Angelorum cap. 14. Ergo ut determinaretur ad bonum, & in eo perseveraret, & firmaretur, indigebat speciali Dei auxilio. Unde Augustinus in Enchir. cap. 106. *Non sufficiebat liberum arbitrium justitie retinende, nisi participatione immutabilis boni, divinum adiutorium præberetur.**

Quarta ratio petitur ex perfectione statûs innocentie: Theologi enim, hujus florentissimi statûs felicitatem describentes, docent cum D. Thoma, illum in eo præcipuè sitam fuisse, ut inferiora superioribus subderentur, & superiora inferioribus dominantur. Ex quo inferunt in eo statu partem inferiorem superiori, & superiorem Deo perfectè subjectam fuisse. Cum ergo gratia illius statûs esset multò perfectior naturâ, eamque multis partibus superaret, debebat, juxta hunc præclarum ordinem à divina sapientia institutum, libero arbitrio præesse ac dominari, non verò ei subijci & ancillari. Verùm hunc præclarum ordinem evertit Janfenius, gratiam enim statûs innocentie ponit ad pedes naturæ, & il-

lam

lam subijcit libero arbitrio Adami & Angelorum. Dominæ ancillam, & Agar Saræ dominari facit; & intelligentiam motricem, nutum & determinationem liberi arbitrij expectantem inducit. Nam lib. 3. de gratia Salvatoris cap. 3. loquens de statu innocentie, dicit quod in illo voluntas erat plenissima sui ipsius in utramque partem domina, cujus nutui quidquid habitum, vel gratiarum, vel adjuvorum intrinsicis, vel extrinsecis adderetur, deberet fasces submittere, & ab illius veluti Angeli impulsu expectare aque motum, ut vel quiescerent, vel ad influxum operi conferendum, ipsa annuente raperentur. Quibus verbis gratiam statim innocentie, otiosam, & quasi paralyticam describit, & liberum arbitrium, veluti alterum Angelum exhibet, cujus impulsu & motionem illa expectare debebat. Quod quam absurdum sit, & derogans nobilitati & excellentie divinæ gratiæ, quis non videat: Certè si vera esset hæc doctrina Jansenij, sequeretur quod status naturæ lapsæ in quo versamur, honorabilior esset ac favorabilior divinæ gratiæ, quam status integritatis & innocentie, in quo Angeli & Adam creati sunt. Nam in hoc miserrimo statu corruptionis & infirmitatis, gratia secundum Jansenium non subditur libero arbitrio quantum ad efficaciam & usum, sed potius illud sibi subijcit, eique dominatur & præest, nec ejus determinationem & motum expectat, sed veluti alia intelligentia motrix, illud fortiter & suaviter movet, impellit, & applicat ad agendum. Econtra verò in statu innocentie, illa erat subdita libero arbitrio Adami & Angelorum, & ab eo dependens quantum ad efficaciam & usum, ejusque nutum, determinationem, & applicationem expectans. Et ut loquitur Jansenius in libro de gratia primi hominis cap. 15. *Adjuvorum collatum Adamo in statu innocentie, quantumcumque fuerit excellentie, non ad actum voluntatem concitavit, sed ab illa concitatum fuit*: Ergo &c.

§. V.

Variis absurdis & inconvenientibus, sententia Jansenij refellitur.

PLura sunt absurda & inconvenientia quæ sequuntur ex Jansenij sententia, sed ea præcipua sunt, quæ ipse urget contra Molinæ gratiam sufficientem, & à voluntate creata suspensam, quæ nequeunt admitti etiam de Angelo & homine stante.

182. In primis enim, si in statu innocentie, Angelis & primis parentibus non fuit necessarium auxilium speciale ad resistendum tentationi, & perseverandum in bono, sequitur quod Adam & Angeli stultè egissent, si ad Deum in tentatione recurrissent, & ab illo petissent auxilium ad resistendum tentationi, & in bono perseverandum: Consequens est falsum: Ergo & Antecedens. Sequela Majoris probatur ex Augustino libro de natura & gratia cap. 18. *Quid enim, inquit, stultius, quam orare ut facias quod habes in tua potestate?* Atqui juxta Jansenium, Adam, & Angeli, ratione auxilij sufficientis à Deo collati, habebant plenissimam potestatem ad resistendum tentationi, & actu perseverandum, ita ut nullum aliud donum, vel auxilium esset à Deo expectandum: Ergo stultè orassent Deum, & ad illum in tentatione recurrissent.

Falsitas autem Minoris probatur, tum ex D. Thoma 1. parte quæst. 94. art. 4. ad 5. ubi docet, Tom. I.

A Adamo non fuisse collatum auxilium ad resistendum tentationi, quia non habuit recursum ad Deum pro illo obtinendo. Tum etiam quia Deus poterat dare Adamo auxilium quo perseveraret actu, & tentationi resisteret: quis hoc neget? *Quis (inquit Augustinus) audeat dicere, aut credere, ut neque Angelus, neque homo caderet, in Dei potestate non fuisse?* Ergo Adam non egisset stultè, sed prudenter & sapienter, petendo à Deo tale auxilium.

Adde quod, præceptum orationis est naturale, obligans proinde pro omni statu: si autem aliquando obligavit Adamum & Angelos, tunc maxime cùm debebat finiri via Angelorum, & dum Adamum urgebat tam gravis tentatio, ex cujus consensu sibi & toti generi humano tam grave damnum erat illaturus. Unde Gelasius Papa in dictis adversus Pelagianam hæresim: *Si in ipsis primis hominibus, dum sua nimium felicitate confidunt, & tantam Dei gratiam in vacuum recipientes, non orando (quod utique nusquam fecisse referuntur) nec de perceptis gratias referendo, nec ut eadem intemerata durarent, incolumes consistere nequiverunt, quanto magis post prævaricationis ruinam, in qua mala sui confidentiâ, Creatorem nullatenus inquirendo, lethaliter inciderunt, absque divino munere, suis viribus vel agrestare non possunt, sine quo nec integri persistere valuerunt?*

C Secundo sequitur quod Angeli boni non debuisse magis gratias agere Deo, propter actualem eorum perseverantiam, quam mali qui non perseveraverunt: Sed hoc absurdum est, & repugnans Scripturæ, & SS. Patribus suprâ relatis: Ergo &c. Sequela probatur: Ille non debet magis gratias agere quod actu perseveraverit, qui ad perseverandum actu non habuit aliquod donum vel auxilium speciale, quod non habuerit non perseverans: Sed juxta principia Jansenij, Angeli perseverantes nullum habuerunt donum vel auxilium speciale ad perseverandum, quod non habuerint non perseverantes: Ergo pro actuali perseverantia, non Deo, sed libero arbitrio, gratias agere debuerunt. Ut enim ait Augustinus Epist. 107. *Non gratias Deo agimus, sed nos agere fingimus, si unde illi gratias agimus, cum facere non putamus.* Et S. Bruno in Comment. super Epist. ad Romanos, folio 4. *Gratias agere, est totum Deo tribuere*: quomodo autem totum Deo tribuerent, qui bonum usum gratiæ à se haberent?

D Tertio sequitur discretionem bonorum & malorum Angelorum non fuisse à gratia, sed à natura; nec à Deo, sed à libero arbitrio: Consequens est falsum, ut constat ex Augustino, & aliis SS. Patribus §. præcedenti relatis: Ergo & Antecedens. Sequela Majoris est evidens: ut enim suprâ arguebamus contra Molinam & alios Recentiores, discretio perseverantis à non perseverante, peti non potest ex eo in quo illi conveniunt & sunt æquales: sicut differentia equi ab homine, non potest sumi à gradu generico animalis, in quo univoce conveniunt. Sed juxta principia Jansenij, Angeli perseverantes & non perseverantes, fuerunt æquales in auxiliis gratiæ, & inæquales solum in bono vel malo usu liberi arbitrij: Ergo discretio bonorum & malorum Angelorum, non fuit à gratia, sed à natura; nec à Deo, sed à libero arbitrio.

E Quarto sequitur quod Angeli boni habuissent à Deo solum possibilitatem perseverandi & bene

183. de Civit. cap. 17.

Tomo 2. Concil. pag. 157.

183.

184.

Art. 2. §. 2.

185.

o o o

operandi, à seipsis verò ipsum perseverare & bene operari: Consequens est absurdum: Ergo &c. Sequela est evidens, Jansenius enim asserit de auxilio collato Adamo & Angelis in statu innocentiae, illud idem quod Molina, & alij Recentiores docent de auxilio quod modò datur hominibus in statu naturae lapsae: Atqui juxta Jansenium, ex sententia Molinae & aliorum, sequitur solum possibilitatem esse ex gratia, volitionem verò ex libero arbitrio: Ergo idem sequitur ex sententia Jansenij.

Falsitas autem Minoris constat, tum ex Bulla Pij V. & Gregorij XIII. in qua proscribitur hæc propositio Michaëlis Baij: *Nec Angeli, nec primi hominis adhuc integri merita, rectè vocantur gratia.* Tum etiam quia, ut supra arguebamus, si sola possibilitas bene operandi & perseverandi esset à gratia, actualis verò perseverantia & operatio à libero arbitrio, id quod est minus bonum & perfectum tribueretur Deo, illud verò quod est melius & perfectius libero arbitrio, quod plusquam absurdum est; nam ut ait Bernardus in opusculo de gratia & libero arbitrio: *Diu in ipso nefas videtur, Deo quod minus, nobis quod excellentius sit attribuire.*

186. Neque valet responsio Jansenij, dicentis bene operari, mereri, & in bono perseverare, tripliciter attribui Deo in statu innocentiae. Primò quia dedit homini & Angelo liberum arbitrium. Secundò quia illis infudit in primo instanti creationis gratiam, charitatem, & alia dona habitualia. Tertio quia dedit illis auxilium sufficiens. Nam etiam Molina & alij Recentiores admittunt hæc omnia in statu naturae lapsae, & concedunt quòd dum Petrus v. g. consentit alicui sanctae inspirationi, Paulo dissentiente, uterque habet liberum arbitrium, gratiam, & charitatem, & Paulus fortè intensivè majorem: uterque etiam habet auxilium sufficiens, & moraliter excitans; & tamen Jansenius contendit quòd illis omnibus utrique collatis, si unus consentiat, altero dissentiente, consentiens habebit ex gratia solum possibilitatem, volitionem verò, seu usum liberi arbitrij, ac meritum, ex seipso, & à libero arbitrio determinante gratiam ad consensum & operationem: Ergo idem dicendum erit in sententia Jansenij, de Angelis & primis parentibus in statu innocentiae.

187. Quintò sequitur voluntatem creatam Adami & Angelorum in statu innocentiae, fuisse primum liberum, & primum se determinans: quia juxta principia Jansenij, in tali statu non indigebat determinari vel applicari à Deo, sed seipsam per se primò sub auxilio & concursu Dei indifferenti determinabat & applicabat: Sed hoc est contra naturam secundi liberi, quòd cum sit causa tantum secunda suae electionis & determinationis, non potest eligere nec se determinare, independentè à motione & applicatione primi liberi, primique determinantis, ut docet D. Thomas locis supra relatis: Ergo &c.

188. Sextò sequitur electionem bonorum Angelorum non fuisse omnino gratuitam, sed dependentem à prævisione meritum: At hoc repugnat ordini & perfectioni divinae sapientiae & providentiae: Ergo &c. Sequelam Majoris admittit Jansenius lib. 9. de gratia Christi, & manifestè sequitur ex ejus principiis. Minor autem demonstratur à nostris Thomistis in Tractatu de Prædestinatione, hac ratione. Omnis ordinatè appetens, prius intendit finem, quam velit media ad

A illum ordinata: unde cum merita electorum sint media ad finem vitae aeternae conducentia, efficax electio Prædestinatorum ad gratiam, & ad merita discretiva illorum à reprobus, supponit efficacem gloriae intentionem, & ab illa ut à primaradice procedit: juxta illud D. Prosperi 2. de vocat. Gentium cap. 35. *Deus his quos elegit sine meritis, dat unde exornentur ex meritis.*

Denique hæc nova Jansenij sententia, omnia ferè Augustiniana & Thomistica doctrinae principia, in materia de scientia Dei, & modo quo futura contingentia prævidet, funditus evertit, vel ut ejus verbis utar, *inexplicabili confusione perturbat.* Ut enim fusè ostendimus Tractatu præcedenti, D. Augustinus & S. Thomas clarissimè docent, Deum nihil cognoscere extra seipsum, sed omnia videre in seipso tanquam in causa, & medio prius cognito. Scientiam visionis, ut habet adjunctum decretum, esse causam rerum, illamque quantum ad veritatem & certitudinem, non mensurari à rebus, sed esse illarum regulam & mensuram. Deum res futuras, in sua prædestinatione seu decreto cognoscere, ac proinde in illo non dari præscientiam futurorum à decreto independentem, eoque anteriorem, quæ à Recentioribus *scientia media* appellatur. Hæc autem cum doctrina Jansenij non posse coherere, manifestum est: seclusis enim à statu innocentiae decretis & auxiliis efficacibus, in quibus actuum liberorum Adami & Angelorum præscientia fundetur, necessariò pro tali statu admitti debet in Deo scientia media, quæ dirigat illum in suis decretis indifferentibus, & exploret futurum consensum voluntatis creatae, & affirmari Deum cognoscere res immediate in seipsis, & in veritate objectiva quam habent ex vi contradictionis, vel ex suppositione eventus futuri. Item scientia Dei non debet poni ut causa rerum, sed potius ut ab illis, quantum ad veritatem & certitudinem, regulata & mensurata. Unde Jansenius, & alij Recentiores, qui divinatorum decretorum & auxiliorum efficaciam, ad statum naturae lapsae coarctant, *levè à manu dispergunt lapides nivi Augustiniani, quos dexterà componunt*, inquit Thomas Anglus opusculo supra citato, hypocolo 6.

C Cogitent saltem (subdit idem Auctor) magna illa Aquilini Doctoris dogmata: Deum scilicet non videre nisi opera sua. Res esse quia Deus cognoscit: non è contra Deum cognoscere, quia res sunt. Deum facere futura, ea prædestinando, & prædestinatione sua cuncta præcise, & applicent præsentis quaestioni. Statuamus Adamum v. g. tentationi superiorem evasisse, vidisset ne victoriam Deus, quia futura erat, vel quia videndo & prædestinando eam fecisset? Si hoc dicis, clarissimè gratiam voluntatis dominatricem laudas. Si illud, quis locus regulae Augustinianae superest? cum post effectum illud Augustini: nihil Deum videre nisi opera sua, Prædestinatione sua cuncta cognoscere, & facere futura, ea prædestinando: subjungendum sit, juxta Jansenij principia, excepta liberè determinatione voluntatis Adami & Angelorum. Quis non videt, si unum excipitur, omnia simul exceptioni patere, quæ à libertate pendent sive hominum sive Angelorum?

189. Certè mirum est, quòd Jansenius qui bellum infensissimum indixit Molinismo in statu naturae lapsae, ei postea tot & tanta trophaea erigat in statu innocentiae, illudque cum tanto divinae gratiae dispendio, novà suà opinionem stabilire conetur, omniaque Moliniana doctrinae principia quæ

Art. 1.
§. 3.

188.

189.

190.

confutaverat, postea approbet & amplectatur.

Non minùs etiam stupendum est, quòd Recentiores aliqui hunc Authorem, *Divina gratia vindicem*, & acerrimum Pelagij hostem nuncupent: vix enim ullus est, qui gratiam depresso magis, qui Pelagij errores altiùs extulerit. Dei quidem gratiam regnare in hoc orbe & dominari putat; at cælum, & paradysum terrestrem, ejus imperio ditionique subtrahit. Homines lapsos à Pelagiano errore longissimè abducit, at eisdem Cœlites & Primos Parentes implicat; dum gratiæ efficacis necessitatem & causalitatem, ad statum innocentie hominum & Angelorum non esse extendendam existimat. Et certè nonne ille insigniter Pelagianizat, qui Apostolo querenti, *Quis te discernit? Quid habes quod non accepisti?* Respondet: *Ego me ipsum discerno. Ego merita habeo quæ non accepi?* At in opinione Jansenij, nemo est Angelorum qui non ita respondeat, nemo qui sibi meritum non arroget, nemo qui se non à Deo, sed à seipso discretum non gloriatur. Idem est de primis parentibus, cum Jansenius libro de gratia primi hominis cap. 7. asserat, *Omnia opera, adeoque & ipsam fidem & dilectionem Dei, ab Adamo potuisse per arbitrii libertatem fieri sic, ut ea non donaret ei gratia Dei.*

§. VI.

Convelluntur præcipua fundamenta Jansenij.

191. **O**bjicit in primis Jansenius celebre Augustini testimonium, desumptum ex libro de correptione & gratia cap. 11. & 12. ubi S. Doctor distinguit duplex adjutorium: alterum quod vocat *Adjutorium sine quo*; alterum quod appellat, *Adjutorium quo*; & docet primum concessum fuisse Adamo in statu innocentie, non verò secundum, quod Sanctis & Prædestinatis, in statu naturæ lapsæ, & per gratiam reparatæ conferatur: Sed adjutorium *sine quo* est auxilium sufficiens, adjutorium verò *quo* est auxilium efficax: Ergo ex Augustino non fuit datum Adamo in statu innocentie auxilium de se efficax, sed tantum auxilium sufficiens, subditum ejus libero arbitrio, quantum ad efficaciam & usum, subindeque decreta & auxilia efficaciam, ad statum innocentie Angelorum & hominum extendenda non sunt, sed ad statum naturæ lapsæ coarctanda.

192. Hoc est præcipuum Jansenij fundamentum, quod facile convelli potest, & mens Augustini aperiri, si duo illa capita libri de correptione & gratia attentè perlegantur. Ibidem enim Augustinus non distinguit universaliter omnem gratiam collatam Adamo in statu innocentie, à gratia Christi Salvatoris, per hoc quòd prima fuerit adjutorium sine quo, sive sufficiens, & secunda adjutorium quo, sive efficax. Sed solum gratiam collatam Adamo ad perseverandum in innocentia, à gratia quæ datur sanctis & electis in statu naturæ lapsæ, ad perseverandum usque in finem, quæ donum perseverantiæ finalis appellatur. Ita enim clarè se explicat S. Doctor ibidem cap. 12. ubi postquam duplex illud Adjutorij genus exposuit, subdit: *Primo itaque homini, qui in eo bono quo factus fuerat rectus, acceperat posse non peccare, posse ipsum bonum non deserere, datum est adjutorium perseverantiæ: non quo fieret ut perseverare non posset, sed sine quo liberum arbitrium perseverare non posset. Nunc verò sanctis in regnum Dei per gratiam Dei prædestinatis, non tantum tale adjutorium perseverantiæ datur, sed tale ut eis perse-*

Tom. I,

A *verantia ipsa donetur: non solum ut sine isto dono perseverantes esse non possint, verum etiam ut per hoc donum non nisi perseverantes sint.* Et cap. 6. libri de dono perseverantiæ, quem Augustinus scripsit, ut litteris Prosperi & Hilarij responderet; & mentem suam circa ea quæ in libro de correptione & gratia docuerat, magis aperiret, & declararet, redarguit quosdam fratres, qui in alienum sensum ejus doctrinam detorquebant, & ait: *Sed isti quid dicant parùm diligenter attendunt. De ista enim perseverantia loquimur quæ perseveratur usque in finem; si autem non est perseveratum usque in finem, non est data.* In eodem sensu intelligit & explicat Augustinum D. Thomas 1. 2. quæst. 109. art. 10. ad 3. ubi ait: *Ad tertium dicendum, quod sicut Augustinus dicit in libro de correptione & gratia: homo in primo statu accepit donum, per quod perseverare posset; non autem accepit ut perseveraret. Nunc autem per gratiam Christi, multi accipiunt & donum gratiæ quo perseverare possunt, & ulterius eis datur quòd perseverent. Et sic donum Christi est majus, quàm delictum Adæ &c.*

193. Ex quibus patet, Jansenium in hac questione longissimè ab Augustini mente & sensibus aberrasse. Nam quòd Augustinus dicit de auxilio collato Adamo ad perseverandum in statu innocentie (quod utique non fuit efficax, sed tantum sufficiens, ut infelix eventus satis ostendit) ad omnia auxilia gratiæ extendit, & infert nulla in eo felicissimo statu, Angelis, & primis Parentibus fuisse concessa auxilia efficaciam, sed tantum purè sufficientiam, subdita libero arbitrio, quantum ad efficaciam & usum: quod tamen, ut supra ostendimus, ab Augustini mente & principiis remotissimum est. Cum S. Doctor locis supra relatis asserat, bonam voluntatem per quam Angeli per amorem Creatori adhaeserunt, fuisse *opus Dei*, eamque nisi operante *adjutorio Creatoris* habere potuisse. Bonos Angelos, ut ad beatitudinem pervenirent, fuisse *magis adjuutos*, quàm malos, qui ab ea defecerunt. Discretionem bonorum & malorum Angelorum, fuisse à *gratia, & à Deo*, non verò à natura, & à libero arbitrio. Bonos Angelos ne caderent fuisse à Deo *per gratiam solidatos*, & plura alia quæ §. 1. latè exposuimus, & quæ efficaciam & operationem divinæ gratiæ in Angelis & primis Parentibus aperte declarat.

194. Hallucinatur etiam Jansenius, cum discretum illud gratiæ Adami, à gratia medicinali Christi Salvatoris, dicit esse veluti basim & fundamentum totius Augustinianæ doctrinæ, ac totius ædificij gratiæ, quòd Sanctus Doctor adversus Pelagianos extruxit; & quasi clavim sine qua mysteriorum gratiæ intelligentia aperiri & referari nequit. Nam cum S. Doctor, viginti annorum spatio, quo adversus Pelagianam hæresim decertavit, differentiam illam nusquam expresserit, vel indicaverit, sed eam tantum post debellatam & prostratam Pelagianam hæresim insinuaverit in libro de correptione & gratia, quem adversus aliquas Pelagianorum reliquias conscripsit: si illa esset basis & fundamentum totius ædificij gratiæ, & clavim quæ mysteriorum ejus intelligentia referatur, sequeretur Augustinum in aliis qui istum præcessere libris, ædificium pensile molitum esse, nulli fundamento astructum; & toto viginti annorum spatio, quo adversus Pelagianos de gratia decertavit, ejus ignorasse mysteria; quippe cum adhuc clavim illam autream & regiam

O O o ij

non invenisset, quâ patet aditus ad palatium gratiæ, & mysteriorum ejus intelligentia aperitur. Imò quod absurdus est, sequeretur totam Augustini adversus Pelagianos doctrinam, esse periculosam, confusam, & profus inextricabilem; cum ipse Jansenius asserat, discrimen illud gratiæ medicinalis à gratia sanitatis, esse veluti filum Ariadneum, quo nisi quis regatur, tota ejus doctrina merus labyrinthus est.

195. Objicit secundò Jansenius: Augustinus cap. 11. & 12. de correptione & gratia docet Adamum voluntate & libero arbitrio in veritate stetit; potuisse permanere in justitia, si voluisset; ut vellet perseverare, Deum in ejus reliquisse arbitrio, & similia quæ necessitatem gratiæ efficacis in statu innocentie videntur excludere: Ergo S. Doctor existimat Adamum in statu illo florentissimo non eguisse gratiæ efficaci ad rectè operandum, & perseverandum in bono, sed tantum sufficienti, subditâ ejus libero arbitrio, quantum ad efficaciam & usum.

196. Sed nego Consequentiam: Si enim hic discursus valeret, sequeretur Augustinum exclusisse necessitatem gratiæ efficacis, nedum à statu innocentie, sed etiam à statu naturæ lapsæ, quod non admittit Jansenius. Sequela probatur: Nam S. Doctor loquens de hominibus in statu naturæ lapsæ, eundem loquendi modum usurpat: ait enim in libro ad Simplicianum, quòd si Esau voluisset, & cucurrisset &c. Et in libro de Genesi dicit quòd omnes possunt implere præcepta, si velint. Unde sicut Augustinus per hæc verba non intendit excludere necessitatem gratiæ efficacis à statu naturæ lapsæ, sed tantum explicare determinationem & consensum liberi arbitrij, sub motione & applicatione Dei ad volendum & operandum se determinantis, ut fatetur Jansenius, & aperte declarat ipsemet Augustinus in libro retractationum cap. 10. his verbis: *Quando dixi in libro de Genesi: divinum lumen pascit pura corda eorum qui ab amore visibilibus se ad ejus implenda præcepta convertunt, quòd omnes possunt, si velint: non existiment Pelagiani, secundum eos esse dictum: verum enim est hoc posse si velint, sed preparatur voluntas à Domino.* Ita similiter, quando ait in libro de corrept. & gratia, Adamum voluntate & libero arbitrio in veritate stetit, potuisse permanere in justitia, si voluisset &c. non existiment Janseniani secundum eos esse dictum, verum enim est hoc potuisse Adamum, si voluisset, sed preparatur voluntas à Domino: id est per hoc non intendit S. Doctor excludere necessitatem gratiæ efficacis, sed solum declarare facilitatem rectè operandi & perseverandi in bono, quam Adamus in felicissimo illo statu habebat à dono justitiæ originalis, quæ cum perfectè subjeceret mentem Deo, & appetitum inferiorem superiori, difficultates omnes ad rectè operandum submovebat. Unde Augustinus cap. 11. ejusdem libri: *Ille non opus habebat eo adjutorio quòd implorant Sancti cum dicunt: video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis mee, &c. quoniam in eis caro concupiscit adversus spiritum, & spiritus adversus carnem, atque in tali certamine laborantes ac periclitantes, dari sibi pugnandi, vincendique virtutem per Christi gratiam postcunt. Ille vero nullâ tali rixâ, à seipso adversus seipsum tentans atque turbatus, in illo beatitudinis loco, suâ secum pace fruebatur: proinde eisi non interim letiore, nunc veruntamen potentiori gratiâ indigent isti &c.* Et Prosper lib. 3. de vita

A contemplat. cap. 1. *Adamo, inquit, nihil aliud fuit non peccare, quam non velle: nobis autem irreprehensibiliter vivere velle non sufficit, nisi ipsum velle nostrum quòd languida possibilitate deficit, divina virtus adjuverit. Quia illum ad non peccandum, etiam juvare poterat adhuc sana natura: jam nos impedit vitiata: & illum peccare fecit sola peccandi voluntas, nos etiam plerumque cogit peccati jam facta necessitas.* Ex quibus constat, quòd eatenus dicitur in libero arbitrio Adam relicto esse ut perseveraret, si vellet, non autem in nobis; quia nullam infirmitatem voluntatis vel mentis incurrerat, nullam inferioris appetitus repugnantiam sentiebat, & nullam difficultatem in agendo patiebatur, quæ per gratiam fanaticam sive medicinalem vinci deberet, eam autem infirmitatem, repugnantiam, & difficultatem, propter statum naturæ jam corruptæ sentimus; ideoque gratiâ fanaticâ sive medicinali ad eandem vincendam indigemus.

In hoc sensu interpretatur Augustinum S. Thomas, fidelissimus ejus Discipulus 2. 2. quæst. 137. art. 4. ad 2. ubi hæc scribit: *Dicit Augustinus in libro de correptione & gratia, quòd primo homini datum est, non ut perseveraret, sed ut perseverare posset per liberum arbitrium: quia nulla corruptio tunc erat qua perseverandi difficultatem præberet.*

Estius etiam in Augustini doctrina verlatissimus, eodem modo hunc locum intelligit & exponit in 1. dist. 41. §. 14. Ac subdit: *Sane nisi hæc à Sancto Thoma insinuatam intelligentiam verborum Augustini recipiamus, difficillimum erit, ac ne possibile quidem, Augustinum sibi conciliare: id est ostendere quemadmodum ea quæ objecta sunt, non contrariantur iis quæ prius ex eodem Augustino fuerunt allata. Et infra. Quòd si nihilominus adhuc contendat aliquis, Augustini verba quæ objecta sunt, huc insecti non posse, puerque cum revera alterius esse sententia: tunc respondebimus, ea quæ de adjutorio primi hominis & Angelorum, obscurius, & ut videtur extra auctoritatem scripturæ, ab illo disputata sunt, ad hoc ut ex ea comparatione, gratia nostræ per Christum reparations magis emineret, non debere præjudicare doctrinæ quæ apud alios Patres, ipsi quoque D. Thomam, in hujusmodi rebus exactissimum doctorem, expressior reperitur: maxime propter rationes in eam partem gravissimas, & ut nobis videtur insolubiles, & clarè in scriptura fundatas.*

Objicies tertio: Quoties D. Augustinus investigat causam necessitatis gratiæ efficacis, non aliam assignat, quam aegritudinem naturæ, & vulnus læsæ voluntatis, & nusquam recurrit ad indifferentiam liberi arbitrij, vel ad generalem dependentiam & subordinationem ad primum motorem: Ergo cum in statu innocentie nullum esset vulnus, nec corruptio naturæ, nulla in eo erat necessitas gratiæ efficacis.

199. Respondeo primò, negando Antecedens, ut enim §. 2. ostendimus, D. Augustinus variis in locis ibidem relatis, docet Deum inclinare corda hominum ad actus etiam ordinis naturalis, & operari in nobis, non solum bonas voluntates quæ pertinent ad justificationem & salutem, sed etiam eas quæ conservant sæculi creaturam, & quæ ad vitam civilem & politicam spectant; ac proinde refert necessitatem decretorum & auxiliorum efficacium, ad indifferentiam voluntatis creatæ, & ad generalem subordinationem & dependentiam à primo motore. Unde in Enchiridio cap. 31. & lib. 1. ad Simplicianum quæst. 2.

probat quod si Deus simultaneè tantum cum voluntate concurreret, nec illam ad agendum præpararet & applicaret: quemadmodum dicitur ab Apostolo, *non est hominis volentis & currentis, sed Dei miserentis*: ita etiam dici posset: non est Dei miserentis, sed hominis volentis atque currentis. Locum integrum Augustini supra retulimus.

Art. 2.
§. 2.
200.

Respondeo secundò, quod quando D. Augustinus refert necessitatem gratiæ efficacis ad infirmitatem & corruptionem naturæ, & vulnus læsæ voluntatis, non assignat causam totalem & adæquatam illius, sed tantum causam inadæquatam, & magis congruam statui naturæ lapsæ in quo versamur. Intendit enim demonstrare contra Pelagianos, negantes peccatum originale ab Adamo in posteros per seminalem propagationem transfusum, naturam hominis esse vitiatam, depravatam, & vulneratam per peccatum Adami, ac proinde ad volendum & operandum bonum supernaturale, indigere gratiâ Christi Salvatoris, quarens medicinalis est & sanativa. Non excludit tamen alia duo capita ex quibus gratiæ necessitas derivatur, nempe disproportionem potentiæ naturalis ad actus & objecta supernaturalia, & generalem subordinationem & dependentiam à Deo ut primo motore, quæ non solum habet locum in ordine naturali, & in statu naturæ lapsæ; sed etiam in ordine supernaturali, & in statu integritatis & innocentie.

201.

Dices, Si in utroque statu prævia motio & gratia efficacis ad rectè operandum requiratur, nullum erit discrimen inter gratiam hominis stantis, & hominis lapsi: Sed hoc dici nequit, cum Augustinus variis in locis distinguat gratiam sanitatis collatam Adamo in statu innocentie, à gratia medicinali quæ nobis ex meritis Christi conferitur: Ergo nec illud.

Respondeo negando sequelam Majoris, licet enim homo tam in statu innocentie, quam in statu naturæ lapsæ, gratiâ & motione efficaci ad actu agendum indigeat; plura tamen inter gratiam Adamo collatam, & eam quæ nobis tribuitur, reperiuntur discrimina. Nam prima fuit data ex liberalitate conditoris, secunda nobis conceditur ex meritis Christi Salvatoris. Illa erat gratia sanitatis, ista medicinalis dicitur. Illa necessaria fuit solum ex duplici capite, nimirum ex disproportionatione actus & objecti supernaturalis supra potentias naturales animæ, & ex generali subordinatione causæ secundæ ad primam: ista insuper ex corruptione naturæ, & vulnere læsæ voluntatis requiritur. Illa movens & applicans, ista sanans & roborans dici potest. Illa summam facilitatem bene agendi & in bono perseverandi præstabat, ista verò non tollit omnem difficultatem ad bonum, nec inclinationem ad malum, cum solum sanet hominem, quantum ad mentem, & in eo relinquat corruptionem, quantum ad carnem. Denique auxilium sufficiens quod iustis in statu naturæ lapsæ tribuitur, à gratia sanctificante & virtutibus infusus, iuxta probabilioris sententiam, distinguitur: quia cum in iustis remaneat corruptio & infectio, quantum ad carnem, cum ignorantia obscuritate in intellectu, ad tantæ infirmitatis sustentationem, opus habent adhuc alio auxilio sanante naturam, & præbente majores & efficaciores vires: adjutorium verò sine quo Adamo collatum, per quod poterat permanere in bona voluntate, si voluisset, non fuit aliud quam donum justitiæ originalis, seu gratia habitualis, ut

Tom. I.

A partem superiorem subiciebat Deo, appetitum rationi, & præter sanctitatem animæ, placorem inducebat in partem inferiorem. Ita docent Soto libro 1. de natura & gratia cap. 5. Curiel 1. 2. qu. 109. art. 1. ad 2. Driedo libro de concordia liberi arbitrij & prædestinatione parte 2. cap. 3. & colligitur ex Augustino de corrupt. & gratia cap. 12. sic dicente: *Primo itaque homini qui in eo bono quo factus fuerat rectus, acceperat posse non peccare, posse non mori, ipsum bonum non deserere, datum est adjutorium perseverantie, non quo fieret ut perseveraret, sed sine quo liberum arbitrium perseverare non posset.* Ubi disertè asserit, quod Adam per illud bonum quo factus fuerat rectus (quod utique est donum integritatis & justitiæ originalis) acceperat posse non peccare, seu in bono perseverare. Unde idem S. Doctor de illo adjutorio nunquam dicit, quod Adam ei dissentire vel obtemperare posset, sed passim ait, *illud adjutorium fuisse tale in quo permaneret, si vellet, aut quo desereret, si vellet*: quæ locutiones non nisi in justitiâ originalem, & gratiam sanctificantem, Adamo in creatione collatam, quadrare possunt.

B

Ex dictis hæcenus in hujus celeberrimæ difficultatis resolutione, præter plura quæ elici inde possunt, constare puto, D. Thomam meliùs ac felicitiùs Augustini mentem assecutum & interpretatum fuisse Janseniò, subindeque nimis anxie religiosos esse, & vano timore percelli, seu infelici scrupulo harere aliquos, qui cum se D. Thomæ Discipulos jactent, hujus S. Doctoris sententiæ & interpretationi subijci renuunt, quasi piaculum, aut apertam calumniam existimantes, suspicari Jansenium, hac in parte, à legitima S. Augustini mente & interpretatione aberrasse.

202.

C

DISPUTATIO VI.

De amore Dei, & aliis divini voluntatis affectibus.

Ad quest. 20. D. Thomæ.

D

Postquam Angelicus Doctor questione 19. de divina voluntate per duodecim articulos fusè disseruit, quæstione sequenti agit de ejus affectibus, & specialiter de amore, qui est primus voluntatis motus, à quo cæteri omnes oriuntur. Eidem ordini & methodo inhærentes, postquam ea quæ ad existentiam, quidditatem, objectum, libertatem, efficaciam, aliasque divini voluntatis prerogativas & perfectiones attinent, disputationibus præcedentibus fusè expendimus, de amore Dei, & aliis affectibus ad illam pertinentibus, pauca in hac disputatione dicemus,

E

ARTICVLVS PRIMVS.

An Deo cum proprietate competat amor, & non solum gaudium sue bonitatis?

§. I.

Proponitur ratio dubitandi cujusdam Recentioris, & conclusio affirmativa statuitur.

Ratio dubitandi pro parte negativa est, quia amor est medius inter desiderium & gaudium, sive delectationem: quatenus gaudium est de bono præsentis seu possessio, desiderium de bono absenti, possibili tamen haberi: amor verò est

o o o iij